

Kamil Kozioł Łukasz Ziaja

PRAWO DLA OBYWATELA

Poradnik praktyczny

Drogówka jak unikać kłopotów

Proste odpowiedzi na trudne pytania

- Kiedy mogę odmówić przyjęcia mandatu
- Kiedy stracę a kiedy odzyskam prawo jazdy
- W jakich przypadkach Sąd może orzec zakaz prowadzenia pojazdów

Ponad 290
prostych odpowiedzi
na trudne pytania

Kamil Koziół Łukasz Ziaja

PRAWO DLA OBYWATELA

Poradnik praktyczny

Drogówka

jak unikać kłopotów

FRONDA

Projekt okładki: Fahrenheit 451

Dyrektor projektów wydawniczych
Maciej Marchewicz

Redakcja i korekta
Martyna Posłuszna

Skład i łamanie
Honorata Kozon

ISBN 978-83-8079-144-2

Copyright © by KAMIL KOZIOŁ, ŁUKASZ ZIAJA
Copyright © for Fronda Sp. z o.o., Warszawa 2017

Wydawca
Fronda PL Sp. z o.o.
ul. Łopuszańska 32
02-220 Warszawa
Tel. 22 836 54 44, 877 37 35
Faks 22 877 37 34
e-mail: kontakt@wydawnictwofronda.pl
www.wydawnictwofronda.pl
www.facebook.com/FrondaWydawnictwo

Spis treści

Wstęp.....	9
I. Wykroczenia	11
Definicja, aspekt umyślności.....	11
Rodzaje kar	13
II. Postępowanie w sprawach o wykroczenia	27
Postępowanie mandatowe	27
Uchylenie mandatu.....	32
Odmowa przyjęcia mandatu.....	34
Postępowanie nakazowe.....	36
Postępowanie zwykłe	39
Postępowanie odwoławcze	43
Koszty postępowania	48

III. Zatrzymanie prawa jazdy z powodu przekroczenia przez kierującego pojazdem prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym	51
--	-----------

IV. Zatrzymanie prawa jazdy z powodu przekroczenia punktów.....	79
--	-----------

Punkty karne i informacje ogólne	79
--	----

Zmniejszenie stanu punktów	80
----------------------------------	----

Przekroczenie 24 punktów	82
--------------------------------	----

Ponowne przekroczenie 24 punktów i tzw. okres próbny	89
--	----

V. Wykroczenia i przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji.....	97
--	-----------

Kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości i w stanie po użyciu alkoholu – różnice, konsekwencje, kary	103
--	-----

Kolizja drogowa a wypadek – różnice, konsekwencje, kary	109
---	-----

Udział osoby bliskiej w wypadku	112
---------------------------------------	-----

Blokada alkoholowa	113
--------------------------	-----

VI. Różnice pomiędzy postępowaniem w sprawie o wykroczenia, a postępowaniem w sprawie o przestępstwa	117
Postępowanie przygotowawcze – definicja i przebieg	120
VII. Fotoradary	127
VIII. Straż Miejska.....	133
Ustalenie sprawcy wykroczenia	135

Wstęp

Drodzy Czytelnicy!

Oddajemy w Państwa ręce pierwszy poradnik z serii „Prawo dla Obywatela”, który wyjaśnia zawiłe i czasem skomplikowane procedury związane z wykroczeniami i przestępstwami drogowymi.

Naszym celem i zamierzeniem jest przystępne wyjaśnienie, na czym polegają Państwa prawa i obowiązki w sprawach o wykroczenia drogowe, kiedy i dlaczego może zostać zatrzymane prawo jazdy, a także co stanie się po przekroczeniu granicy 24 punktów karnych.

Jak zapewne doskonale Państwo wiedzą, ustawy są skonstruowane w sposób, który niestety, nie ułatwia ich zrozumienia. Czasem nawet doświadczeni prawnicy mają kłopot z właściwym odczytaniem znaczenia danego przepisu.

Właśnie dlatego podjęliśmy się zadania stworzenia serii poradników, które będą mogły stanowić swoiste *vademecum* każdego obywatela Polski. W poradnikach poruszać będziemy ważne kwestie, pojawiające się w życiu każdego z nas, stykające się z prawem. Użyjemy do tego prostego języka. Każdy poradnik będzie dotykał innej sfery życia, ale każdy z nich w sposób kompleksowy odpowie na pytania związane z jego zakresem tematycznym.

Zapraszamy do czytania i zachęcamy do sprawdzania, kiedy ukaże się kolejna część serii.

Kamil Kozioł, Łukasz Ziaja

***Nie spiesz się.
Nie omijaj
tego rozdziału.
Informacje
w nim zawarte
pozwolą zrozumieć
Ci przypadek,
którego wyjaśnienia
pilnie poszukujesz.***

Wykroczenia

definicja, aspekt umyślności

1. Co to jest wykroczenie?

Wykroczenie to czyn zabroniony przez ustawę pod groźbą kary, znacznie mniej poważny i łagodniej karany niż przestępstwo.

Ustawodawca wyszedł z założenia, że czyny określane jako wykroczenia są szkodliwe społecznie, ale w dużo mniejszym stopniu niż przestępstwa.

2. Czy wykroczenie można popełnić nieumyślnie?

Co do zasady wykroczenie można popełnić zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie. Istnieją jednak wykroczenia, które można popełnić wyłącznie umyślnie¹.

¹ Art. 5 Kodeksu wykroczeń.

3. Skąd mam wiedzieć, że dany czyn jest wykroczeniem?

Największy zbiór wykroczeń zawarty jest w ustawie Kodeks wykroczeń, ale nie są to jedyne wykroczenia obecne w polskich przepisach prawa. Wiele wykroczeń zawartych jest w innych ustawach, jak np. w Kodeksie pracy, ustawie Prawo o ruchu drogowym, ustawie o broni i amunicji, a nawet ustawie o rybactwie śródlądowym.

4. Czy jeśli nie wiedziałem, że dany czyn jest wykroczeniem, to też będę odpowiadał za jego popełnienie?

Co do zasady nieświadomość tego, że czyn jest zagrożony karą, nie wyłącza odpowiedzialności za popełnienie wykroczenia. W przypadku wykroczeń umyślnych może się jednak zdarzyć, że sąd uzna nieświadomość wykroczenia za usprawiedliwioną. Wystąpi to w sytuacji, gdy osoba popełniając dany czyn, nie wiedziała, że ten czyn lub zachowanie są zabronione, np. obcokrajowiec nieznający lokalnych przepisów lub osoba starsza². Jednak zależy to od uznania sądu.

5. Kto odpowiada za wykroczenia? Czy jest granica wieku?

Za wykroczenia odpowiada każdy, kto ma ukończone minimum 17 lat³. Nie ma górnej granicy wieku.

² Art. 7 Kodeksu wykroczeń.

³ Art. 8 Kodeksu wykroczeń.

Rodzaje kar

6. Jakie kary grożą za popełnienie wykroczenia?

Kodeks wykroczeń przewiduje następujące kary: areszt, ograniczenie wolności, grzywna do 5 000 zł lub kara nagany (pouczenie)⁴.

7. Czym jest kara aresztu?

Kara aresztu jest karą bardzo podobną do kary pozbawienia wolności i polega na osadzeniu skazanego w zakładzie karnym. Orzeka się ją w dniach w wymiarze od 5 do 30 dni⁵.

8. Czy jeśli mam dzieci, sąd może orzec w stosunku do mnie karę aresztu?

Sąd może nie orzec kary aresztu, jeśli Twoje warunki życiowe na to nie pozwalają. Do takich sytuacji należą: samotne wychowywanie dziecka, kalectwo, ciężki stan zdrowia, opieka nad niepełnosprawnym lub ciężko chorym członkiem rodziny⁶.

9. Czy kara aresztu może zostać orzeczona w tzw. „zawiasach”?

Tak, kara aresztu może zostać przez sąd warunkowo zawieszona na okres próby, czyli potocznie mówiąc „w zawiasach”.

Sąd może zawiesić wykonanie kary oceniając okoliczności popełnienia wykroczenia,

⁴ Art. 1 ust. 1 Kodeksu wykroczeń.

⁵ Art. 19 Kodeksu wykroczeń.

⁶ Art. 26 Kodeksu wykroczeń.

właściwości i warunki osobiste sprawcy (np. wiek, stan zdrowia, sytuację rodzinną) oraz jego zachowanie się po popełnieniu wykroczenia. Polega ono na tym, że skazany nie trafia do aresztu, ale sąd wyznacza tzw. okres próby, który może trwać od 6 miesięcy do roku⁷. Popełnienie podobnego wykroczenia w okresie próby powoduje, że kara zostaje „odwieszona” i sprawca trafia do aresztu.

10. Czym jest kara ograniczenia wolności?

Kara ta polega na zakazie zmiany miejsca stałego pobytu (zamieszkania) bez zgody sądu oraz nieodpłatnej pracy społecznej⁸.

11. Na czym polega obowiązek świadczenia nieodpłatnej pracy w ramach kary ograniczenia wolności?

Świadczenie pracy polega na obowiązku zgłaszania się do pracy w wyznaczonej jednostce. Takimi jednostkami mogą być: określony zakład pracy, placówka służby zdrowia, opieki społecznej, organizacji lub instytucji niosącej pomoc charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Wymiar takiej pracy w ciągu miesiąca może wahać się od 20 do 40 godzin⁹.

12. A jeśli pracuję i nie mam czasu na świadczenie pracy w ramach tego rodzaju kary?

⁷ Art. 42 Kodeksu wykroczeń.

⁸ Art. 20 Kodeksu wykroczeń.

⁹ Art. 21 ust. 1 Kodeksu wykroczeń.

U osoby zatrudnionej sąd może potrącić z wynagrodzenia od 10 do 25%¹⁰.

13. Co stanie się, jeśli nie stawię się do pracy w wyznaczonej jednostce?

W takiej sytuacji sąd zamieni Ci karę ograniczenia wolności na karę grzywny, a jeżeli uzna, że wyegzekwowanie grzywny nie będzie możliwe, na zastępczą karę aresztu¹¹.

14. Czym jest kara grzywny?

To obowiązek zapłaty określonej kwoty pieniężnej na rzecz Skarbu Państwa. Wysokość grzywny jest uzależniona od decyzji sądu i wynosi od 20 złotych do 5000 złotych¹².

15. A co w przypadku, jeśli nie stać mnie na zapłacenie grzywny?

Sąd może zamienić ją na obowiązek wykonywania prac społecznych (np. pomoc w domach dziecka, sprzątanie ulic, etc.) w wymiarze od tygodnia do dwóch miesięcy¹³.

16. Co stanie się, gdy nie zapłacę grzywny i odmówię wykonywania prac społecznych?

W takiej sytuacji sąd orzeka karę aresztu i przelicza grzywnę na dni aresztu, przy czym jeden dzień aresztu będzie równy grzywnie w wysokości od 20 do 150 złotych. Sąd ma tu-

¹⁰ Art. 21 ust. 2 Kodeksu wykroczeń.

¹¹ Art. 23 Kodeksu wykroczeń.

¹² Art. 24 Kodeksu wykroczeń.

¹³ Art. 25 ust. 1 Kodeksu wykroczeń.

taj pewną dowolność, a swoją decyzję podejmie na podstawie wagi wykroczenia, Twojej postawy oraz Twojej sytuacji majątkowej¹⁴. Można uwolnić się od kary zastępczej aresztu poprzez zapłatę grzywny, którą miałeś pierwotnie uiścić¹⁵.

17. Czym jest kara nagany?

Jest to to najłagodniejsza kara przewidziana za popełnienie wykroczenia. Sprowadza się ona wyłącznie do pouczenia sprawcy. Jednocześnie jest najrzadziej orzekana.

18. Czy oprócz powyższych kar grozi coś jeszcze?

Tak. Kodeks wykroczeń przewiduje, że oprócz samej kary sąd może orzec, a w niektórych sprawach musi orzec środki karne¹⁶.

19. Czym są środki karne?

Są to dodatkowe środki mające na celu zdyscyplinowanie obywatela, który popełnił wykroczenie, np. podanie orzeczenia do publicznej wiadomości, przepadek przedmiotu (utrata narzędzia przestępstwa lub osiągniętej korzyści), nawiązka, obowiązek naprawienia szkody lub zakaz prowadzenia pojazdów¹⁷. Ten ostatni środek karny jest najczęściej przewidziany za popełnianie wykroczeń drogowych.

¹⁴ Art. 25 ust. 2 Kodeksu wykroczeń.

¹⁵ Art. 27 Kodeksu wykroczeń.

¹⁶ Art. 28 ust. 2 Kodeksu wykroczeń.

¹⁷ Art. 28 ust. 1 Kodeksu wykroczeń.

20. Na czym polega zakaz prowadzenia pojazdów?

Polega on na zakazie kierowania określonymi lub wszelkimi pojazdami mechanicznymi. Sąd może więc orzec np. zakaz prowadzenia pojazdów wyłącznie kat. B i tym samym zezwolić na prowadzenie motocykli. Zakaz prowadzenia pojazdów za popełnione wykroczenia może być orzekany na okres od 6 miesięcy do 3 lat¹⁸.

21. Od jakiej daty obowiązuje zakaz prowadzenia pojazdów?

Generalnie zakaz prowadzenia pojazdów obowiązuje od daty, kiedy wyrok o zakazie prowadzenia pojazdu stanie się prawomocny. Jeśli dokument prawa jazdy nie został zatrzymany, to sąd nakaze Ci go zwrócić, a zakaz będzie obowiązywał dopiero od chwili oddania dokumentu. Ponadto, jeśli prawo jazdy zatrzymała policja przy popełnieniu wykroczenia, to zakaz prowadzenia pojazdów obowiązuje od tego momentu¹⁹.

22. Co mi grozi, jeśli złamię zakaz prowadzenia pojazdów?

Jeśli prowadzisz pomimo orzeczonego zakazu prowadzenia pojazdów, to popełniasz przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5²⁰. Należy jed-

¹⁸ Art. 28 Kodeksu wykroczeń.

¹⁹ Art. 29 ust. 3 Kodeksu wykroczeń.

²⁰ Art. 244 Kodeksu karnego.

nak pamiętać, że jeżeli postępowanie w sprawie wykroczenia, w którym sąd jeszcze nie orzekł o zakazie prowadzenia pojazdów, jest w toku, a Tobie zatrzymano prawo jazdy, to prowadząc pojazd nie popełniasz tego przestępstwa, a jedynie wykroczenie prowadzenia pojazdu bez dokumentu uprawniającego do kierowania²¹.

23. Czy kara za wykroczenie jest zawsze taka sama?

Nie, podlega ona indywidualnej ocenie. Sąd ocenia m.in. stopień społecznej szkodliwości czynu, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, cele zapobiegawcze i wychowawcze, a także: rodzaj i rozmiar szkody wyrządzonej wykroczeniem, stopień winy, pobudki, sposób działania, właściwości, warunki osobiste i majątkowe sprawcy, jego stosunki rodzinne, sposób życia przed popełnieniem i zachowanie po popełnieniu wykroczenia. Brane są również pod uwagę wszystkie okoliczności łagodzące oraz obciążające²².

24. Jakie są okoliczności łagodzące?

Są to wszystkie okoliczności, które mogą wpływać na stopień winy sprawcy, np. trudne warunki rodzinne, osobiste, silne wzburzenie (afekt), nienaganny tryb życia, brak

²¹ Art. 95 Kodeksu wykroczeń.

²² Art. 33 ust. 1 i 2 oraz art. 34 Kodeksu wykroczeń.

wcześniejszej karalności, próba naprawienia wyrządzonej szkody, krzywdy²³.

25. Jakie są okoliczności obciążające?

Uznaje się za nie np. działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, zachowanie w sposób zasługujący na szczególne potępienie, uprzednie ukaranie za podobne przestępstwo lub wykroczenie, chuligański charakter wykroczenia, działanie pod wpływem alkoholu, narkotyków, popełnienie wykroczenia na szkodę osoby bezradnej (np. dziecka, osoby starszej, niepełnosprawnego) lub osoby, której sprawca powinien okazać szczególne względy (np. dziecku lub rodzicowi), popełnienie wykroczenia wraz z małoletnim (czyli osobą, która nie ukończyła 18 lat)²⁴.

26. Czy istnieją inne okoliczności, które pozwalają na uniknięcie kary?

Tak. Są to tak zwane „okoliczności wyłaczające bezprawność”, czyli okoliczności stanowiące usprawiedliwienie dla Twoich czynów. Do takich okoliczności należą: obrona konieczna i stan wyższej konieczności²⁵.

27. Kiedy mogę powołać się na stan wyższej konieczności?

Stan wyższej konieczności to sytuacja, w której popełniasz wykroczenia, żeby ratować inne,

²³ Art. 33 ust. 3 Kodeksu wykroczeń.

²⁴ Art. 33 ust. 4 Kodeksu wykroczeń.

²⁵ Art. 15 i 16 Kodeksu wykroczeń.

ważne dobro, np. życie, zdrowie innej osoby, zwierzęcia etc.

Np. gdy przekroczyłeś dozwoloną na drodze prędkość, bo wiozłeś do szpitala chorą osobę, a karetka nie mogła przyjechać lub kiedy wybiłeś szybę w nagrzanym samochodzie, w którym pozostawiono samotne dziecko²⁶.

28. Czy wykroczenia się przedawniają?

Tak. Podstawowy okres przedawnienia wynosi rok od popełnienia wykroczenia. Jednak jeśli wszczęto postępowanie w sprawie ukarania za wykroczenie, to przedawnia się ono z upływem trzech lat²⁷. W konsekwencji, jeśli dojdzie do przedawnienia, nie zostaniesz skazany.

29. Kiedy według prawa dochodzi do wszczęcia postępowania w sprawie o wykroczenie?

Postępowanie wszczyna się od wyznaczenia sędziego, który będzie rozpoznawał sprawę, od tej daty termin przedawnienia wydłuża się do lat trzech²⁸.

30. Na czym polega przedawnienie?

Polega ono na tym, że po upływie jego terminu, sąd nie może orzec o karze za popełnienie czynu, który uległ przedawnieniu. Jeśli zaś postępowanie w tym przedmiocie toczy się, to sąd musi je umorzyć²⁹.

²⁶ Art. 16 Kodeksu wykroczeń.

²⁷ Art. 45 Kodeksu wykroczeń.

²⁸ Art. 59 ust. 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

²⁹ Art. 5 ust. 1 pkt 4 Kodeksu postępowania w sprawach

31. Czy informacje o ukaraniu za wykroczenia są ujawniane w Krajowym Rejestrze Karnym?

Informacje o ukaraniu za popełnienie wykroczenia trafiają do Krajowego Rejestru Karnego wyłącznie wtedy, kiedy orzeczona została kara aresztu³⁰. W pozostałych przypadkach nadal posiadasz status osoby niekaranej, a Twoje zaświadczenie z KRK nie będzie posiadać wzmianki o karze.

32. Czy kara aresztu będzie już zawsze widniała w rejestrze?

Nie. Kodeks wykroczeń przewiduje, że po upływie 2 lat od wykonania kary informacja o niej zostaje wykreślona z rejestru³¹.

Po tym czasie znowu posiadasz status osoby niekaranej, a samo wykreślenie następuje automatycznie.

33. Czy w procesie sądowym mogę korzystać z pomocy obrońcy?

Tak. Zarówno na etapie postępowania przedsądowego prowadzonego przez policję, jak i podczas procesu sądowego możesz korzystać z pomocy obrońcy.

Może być nim adwokat lub radca prawny³².

W postępowaniu w sprawach o wykroczenia, możesz mieć wyłącznie jednego obrońcę.

o wykroczenia.

³⁰ Art. 1. ust 2. pkt 7 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym.

³¹ Art. 46 Kodeksu wykroczeń.

³² Art. 24 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

34. Nie stać mnie na obrońcę. Co mam zrobić?

W takiej sytuacji możesz złożyć wniosek o ustanowienie obrońcy z urzędu. Zostanie Ci on przyznany, jeśli wykazesz, że nie jesteś w stanie ponieść kosztów obrony bez szkody dla siebie i rodziny.

Sąd przyzna Ci obrońcę, jednak jedynie wtedy, kiedy uzna, że nie będziesz potrafił sam się bronić³³.

35. Co robi obrońca?

Adwokat/radca prawny, ma za zadanie reprezentować Twój najlepszy interes. Podczas rozpraw będzie zadawał pytania świadkom, składał wnioski dowodowe. Na Twoje żądanie wniesie apelację od wyroku. Wszystkie te czynności możesz wykonać także sam, udział obrońcy nie jest konieczny.

36. Czy warto mieć obrońcę?

Jeśli uznasz, że sam nie poradzisz sobie w toku postępowania, warto skorzystać z usług obrońcy. Profesjonalni pełnomocnicy mają doświadczenie w prowadzeniu spraw sądowych, są obcy z sądem, mogą Cię ostrzec przed popełnieniem błędów. Postępowania wykroczeniowe są stosunkowo proste i powszechnie ludzie występują bez pełnomocników. Ważne także, żebyś służył poleceniom sądu i czytał wszystkie pouczenia oraz odbierał korespondencję.

³³ Art. 22 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

37. Dostałem korespondencję z sądu. Czy mam ją odebrać? A może lepiej nie odbierać?

Korespondencję z sądu zawsze należy odbierać! Nieodbieranie jej działa przeciw Tobie, ponieważ nie będziesz znał treści przesyłki, a sąd i tak uzna ją za doręczoną. Istnieje tzw. fikcja doręczenia, która oznacza, że po dwukrotnym awizowaniu przesyłki przez listonosza i jej nieodebraniu, zostanie ona zwrócona do sądu i uznana za doręczoną.

Prawo przewiduje tutaj obowiązek odbierania kierowanej korespondencji i jednocześnie uniemożliwia, aby procesy były wstrzymywane poprzez uchylanie się od odbierania przesyłek³⁴.

38. Byłem na wakacjach, przyszła przesyłka z sądu, ale została już do niego zwrócona. Co mam zrobić?

Po pierwsze, należy dowiedzieć się, co to za przesyłka. Jako strona postępowania masz prawo do wglądu w akta sprawy i właśnie stamtąd dowiesz się, jaką przesyłkę skierował do Ciebie sąd. Jeśli przesyłka zawierała wyrok, wyrok nakazowy, albo wezwanie do przesłania pisma lub dokumentu, to możesz ubiegać się o przywrócenie terminu do wniesienia pisma (np. apelacji, sprzeciwu od wyroku nakazowego lub odpowiedzi na wezwanie sądu). Powinieneś wtedy złożyć pisemny wniosek o przywrócenie terminu (z uzasadnieniem przyczyny przywrócenia) i załączyć do niego

³⁴ Art. 133 Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 38 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

pismo, które miało być pierwotnie wniesione. Jako dowód Twojego wyjazdu możesz załączyć rachunki z samolotu, hotelu czy stacji paliw³⁵.

39. Zmieniłem adres. Czy muszę o tym kogoś poinformować?

Jeśli Twoja sprawa jest w toku, powinieneś informować sąd o każdej zmianie miejsca zamieszkania. Jeśli tego nie zrobisz, sąd wyśle przesyłkę pod ostatni adres, który znał, a ty poniesiesz tego negatywne skutki³⁶.

40. Czy mogę powoływać się na niską szkodliwość społeczną czynu?

Nie. W przeciwieństwie do zwykłego postępowania karnego, w prawie wykroczeniowym nie ma pojęcia niskiej szkodliwości społecznej czynu. Większość wykroczeń charakteryzuje się właśnie niską szkodliwością społeczną, jednak ustawodawca uznał za konieczne karanie za ich popełnianie.

³⁵ Art. 126 Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 38 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

³⁶ Art. 38 § 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

